

2.30 Hours

Marks: 75

Q1. Answer the following questions in two sentences (any Six)

12

- a) What is an IGO? Why is an IGO regarded as a non-state actor?
- b) What is the main objective of G20? What does African Union's inclusion mean for G20?
- c) What is vaccine inequality? What is COVAX?
- d) When and Why was NATO established? What is the Article 5 of NATO?
- e) What is the Balance of power theory in IR?
- f) What is a Non State Actor in IR? Give any one reason for the rapid rise of violent Non state Actor in IR?
- g) What is the relationship between ECOSOC & INGO.
- h) Which is the enforcement organ of the UN? What is the difference between Chapter VI and Chapter VII of the UN charter?

Q2. Write short notes any Two:

12

- a) The doctrine of Responsibility to Protect (R2 P)
- b) Locational advantage as an element of National power
- c) UN Charter on the use or non use of force by Nation states
- d) Negotiation as a method of peaceful settlement of disputes

Q3. Answer any Two

12

- a) The concept of polarity in international relations is used to describe the presence of one or great powers dominating the international system.
 - i) What is the emerging multipolar world order?
 - ii) Name any three advantages of a bipolar world order.
- b) This theory has been a dominant IR theory for nearly a century especially prevalent during the Cold War as a guide to understand statecraft. It is based upon a recognition of the realities of international relations which views that sovereign nation-states are the main actors in the unfolding tale of international relations.
 - i) Identify the theory of IR as reflected on the basis of the given facts. Explain the view of this school regarding the three Ss?
 - ii) Why is IR important as an academic discipline?

- c) The United Nations Relief and Works Agency (UNRWA) for Palestine Refugees in the Near East, was established in 1949 by a U.N. General Assembly resolution, following the war surrounding the founding of Israel, when 700,000 Palestinians fled or were driven from their homes.
- i) Who is a refugee under international law? Why is Jordan, Egypt and other Arab Governments refusing to accept Palestinians from sealed-off Gaza?
- ii) How are refugees different from asylum seekers?
- d) UN General Assembly resolution 377(V) is known as the Uniting for peace resolution. To date, 11 emergency special sessions have been convened.
- i) What is the uniting for peace resolution? How to invoke resolution 377?
- ii) What is Veto power? Who recently exercised veto on full UN membership for Palestine?

Q4. Answer the following questions in details (any Three)

39

- a) What is the significance of the treaty of Westphalia in IR? write a note on the treaty making power of sovereign states.
- b) Explain Lending of Good office and Mediation as a method of peaceful settlement of disputes. What is the need of UNSC reforms?
- c) What is the composition of the ICJ? Discuss the Advisory jurisdiction of the ICJ with advisory opinion of the court.
- d) What are the fundamental / core conventions of ILO? Discuss the role of MNC in IR
- e) Discuss the European single market and the economic challenges to EU.

वेळ २.३० मी.

मार्क्स ७५

प्र. १ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा)

१२

- अ) आय. जी. ओ. म्हणजे काय? आय. जी. ओ. ला अराज्य कृतीशील घटक का मानले जाते?
- ब) जी-२० चे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे? जी २० साठी आफ्रिकन युनियनच्या समावेशाचा अर्थ काय?
- क) लस असमानता म्हणजे काय ? कोव्हॅक्स म्हणजे काय?
- ड) नाटोची स्थापना केव्हा आणि का झाली ? नाटोचे कलम ५ काय आहे ?
- ई) अंतर राष्ट्रीय संबंधात सत्ता संतुलनाचा सिद्धांत काय आहे?
- फ) अंतर राष्ट्रीय संबंधात अराज्य कृतीशील घटक म्हणजे काय? अंतर राष्ट्रीय संबंधात हिंसक अराज्य कृतीशील घटक वेगाने वाढण्याचे कोणतेही एक कारण द्या?
- ग) इकोसोक आणि आयएनजीओ मध्ये काय संबंध आहे.
- ह) संयुक्त राष्ट्रसंघाची अंमलबजावणी करणारी संस्था कोणती? संयुक्त राष्ट्रांच्या सनदेच्या अध्याय ६ आणि अध्याय ७ मध्ये काय फरक आहे?

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) संरक्षणाची जबाबदारी (आर २ पी) चा सिद्धांत
- ब) राष्ट्रीय सामर्थ्याचा घटक म्हणून भौगोलिक स्थानाचा फायदा.
- क) राष्ट्रराष्ट्रांकडून बळाचा वापर किंवा नवापर करण्याविषयी युनोच्या सनदेतील तरतुदी
- ड) वाटाघाटी वाद शांततेत सोडविण्याची पद्धत

प्र. ३ प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)

१२

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधांमधील ध्रुवीयता ही संकल्पना आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेवर वर्चस्व गाजवणाऱ्या एका किंवा अनेक महासत्तांच्या अस्तित्वाचे वर्णन करण्यासाठी वापरली जाते.
- ii) उदयोन्मुख बहुध्रुवीय जागतिक व्यवस्था कोणती?
- ii) द्विध्रुवीय जागतिक व्यवस्थेचे कोणतेही तीन फायदे सांगा.

ब) हा सिद्धांत जवळजवळ एक शतकापासून विशेषतः शीतयुद्धाच्या काळात राज्य राज्यामधील परस्पर संबंध समजून घेण्यासाठी मार्गदर्शक म्हणून एक प्रभावी आयआर (आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा) सिद्धांत आहे. आंतरराष्ट्रीय संबंधांच्या गुंत्यात सार्वभौम राष्ट्र-राज्ये हे मुख्य कृतीशील घटक असतात. आंतरराष्ट्रीय संबंधातील ह्या वास्तवतेला दिलेल्या मान्यतेवर आधारित हा सिद्धांत आहे.

i) दिलेल्या तथ्यांत प्रतिबिंबित होणारा आयआरचा सिद्धांत ओळखा. तीन एस.एस.बद्दल या अभ्यास गटाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा?

ii) शैक्षणिक शाखा म्हणून आयआर (आंतरराष्ट्रीय संबंध) का महत्वाची आहे?

क) UNRWA (युनायटेड नेशन्स रिलीफ अँड वर्क्स एजन्सी) ची स्थापना १९४९ मध्ये संयुक्त राष्ट्रांच्या महासभेच्या ठरावाद्वारे झाली. दरम्यान इस्रायलची स्थापना झाली. तद्पूर्वी तेथे झालेल्या युद्धात ७००,००० पॅलेस्टिनी पळून गेले होते किंवा त्यांना त्यांच्या घरातून हाकलून देण्यात आले होते.

i) आंतरराष्ट्रीय कायदानुसार निर्वासित कोण आहे? जॉर्डन, इजिप्त आणि इतर अरब सरकारे सील बंद गाझामधून पॅलेस्टिनींना स्वीकारण्यास नकार का देत आहेत?

ii) निर्वासित आश्रीतांपेक्षा कसे वेगळे आहेत?

ड) संयुक्त राष्ट्र महासभेचा ठराव ३७७ ११ आतापर्यंत शांतता ठरावासाठी एकजूट म्हणून ओळखला जातो (व्ही) आपत्कालीन विशेष सत्रे बोलावण्यात आली आहेत.

i) शांतता निवारणासाठी एकजूट म्हणजे काय? ठराव कसा लागू करायचा 377?

ii) व्हेटो पॉवर म्हणजे काय? पॅलेस्टाईनला संयुक्त राष्ट्रांच्या पूर्ण सदस्यत्वावर नुकताच कोणी व्हेटो चा वापर केला?

प्र. ४ खलील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

३९

अ) आयआरमध्ये वेस्टफेलियाच्या कराराचे महत्त्व काय आहे? सार्वभौम राष्ट्रांच्या करार करण्याच्या अधिकारावर एक टिपण लिहा.

ब) वादांचा शांततापूर्ण निपटारा करण्याची पद्धत म्हणून चांगले कार्यालय आणि मध्यस्थी स्पष्ट करा. युनोच्या सुरक्षा परिषदेत कोणत्या सुधारणांची गरज आहे?

क) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची रचना काय आहे? न्यायालयाच्या मतासह आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाच्या सल्लागार अधिकारक्षेत्रावर चर्चा करा.

ड) अंतर राष्ट्रीय कामगार संघटनेची (ILO) मूलभूत अधिवेशने कोणती आहेत ? आंतरराष्ट्रीय संबंधात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या भूमिकेवर चर्चा करा

ई) युरोपियन एकल बाजारपेठ आणि युरोपियन युनियनसमोरील आर्थिक आव्हानांवर चर्चा करा.